

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ Ν. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**

**«ΑΧΕΛΩΟΣ :
Η ΒΕΛΤΙΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ»**

ή

Η ΕΚΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ

ΑΓΡΙΝΙΟ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2005

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ ΞΑΝΘΗ, Α.Τ.Μ.

ΚΑΛΑΜΠΟΚΑ ΒΙΚΥ, Α.Μ.

ΠΑΝΑΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Μ.Μ.

ΨΥΛΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Μ.Μ.

ΡΟΝΤΗΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΓΕΩΠΟΝΟΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	2
• ΘΡΙΛΕΡ ΣΕ ΟΚΤΩ ΠΡΑΞΕΙΣ.....	3
3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.....	4
4. Η ΘΕΣΗ ΜΑΣ.....	6
5. ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΑ.....	19
6. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ.....	19
7. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	20
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	22
• ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	
• ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	
• ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γνωστό ότι με την τελευταία απόφαση του ΣτΕ αρ. 1688/2005 ακυρώθηκε η ΚΥΑ 131957/19-03-2003 που αφορά στην έγκριση περιβαλλοντικών όρων, διότι το έργο έρχεται σε αντίθεση με την Ο.Π. 2000/60/ΕΕ και το Ν. 3199/2003, σχετικά με την διαχείριση των υδάτων. Παρόλα αυτά σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 185/18-04-2005 έγγραφο της Γ.Γ.Δ.Ε./Ε.Υ.Δ.Ε./Ο.Σ.Υ.Ε./ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ προς το ΤΕΕ το έργο της σήραγγας της εκτροπής συνεχίζεται γιατί θεωρείται ότι είναι υπόγειο και δεν έχει άμεση επίπτωση στο περιβάλλον.

Η πρόσφατη εισήγηση της ομάδας εργασίας του κεντρικού ΤΕΕ είναι στην κατεύθυνση για την εκπόνηση ακόμη μίας μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, προκειμένου να εγκριθούν εκ νέου περιβαλλοντικοί όροι ίδιοι με τους προηγούμενες, δηλαδή ευχολόγιο νέων μελετών, ώστε να προχωρήσει το έργο.

Αυτό προκύπτει και από το τίτλο της εισήγησης της ομάδας εργασίας του κεντρικού ΤΕΕ «Έργα εκτροπής Αχελώου Ποταμού» ενώ το θέμα της διημερίδας του ΤΕΕ είναι «Αχελώος: Βέλτιστη διαχείριση». Θεωρεί το κεντρικό ΤΕΕ ότι αυτή είναι η βέλτιστη διαχείριση του Αχελώου; Γιατί εμείς θεωρούμε ότι η εκτροπή του Αχελώου είναι η κάκιστη.

Επιπλέον αυτή η εισήγηση της ομάδας εργασίας δεν καλύπτει ούτε την οδηγία για Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (οδηγία 2001/42/ΕΕ) ούτε την οδηγία 2000/60/ΕΕ για τα νερά με την οποία έχουμε εναρμονιστεί με τον νόμο 3199/2003. Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι είμαστε κατηγορούμενοι στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο λόγω μη εφαρμογής των υποχρεώσεων που συνεπάγονται αυτής της οδηγίας όπως δημοσιεύτηκε και στο ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ 2365(31/10/2005).

Επίσης διατυπώνεται στην ιστοσελίδα του κεντρικού ΤΕΕ το εξής :

Σκοπός της Διημερίδας είναι :

- Να παρουσιαστεί το έργο της ομάδας εργασίας του ΤΕΕ, το οποίο και θα αναφέρει τις απόψεις του ΤΕΕ για το θέμα , με βάση τα τελευταία δεδομένα.

Δηλαδή τα αποτελέσματα αυτής της ομάδας εργασίας θα αποτελέσουν εκφρασμένη άποψη ολόκληρου του ΤΕΕ κι όχι απλή καταγραφή κάποιας άποψης σε σύγκριση με άλλες διαφορετικές απόψεις ;

Μια ιστορία ,

....Το 1972 ο κ. Μαγερίας, υπάλληλος της ΔΕΗ τότε, κατέθεσε το παρακάτω σχέδιο. Ο τίτλος του σχεδίου ήταν **‘Ανάπτυξης της Θεσσαλίας εις πρώτον ενεργειακών, γεωργοκτηνοτροφικών και ποταμοπλοϊκών κέντρον της χώρας’**.

Ο κ. Μαγερίας πρότεινε την εκτροπή έξι (6) ποταμών, για να ενωθει ακτοπλοϊκώς το Ιόνιο με το Αιγαίο. Ήθελε να εκτρέψει τον Καλαμά στον Αώο, τον Αώο στον Αχελώο και τον Αχελώο στον Πηνειό έτσι ώστε να μπαίνει καράβι από το Ιόνιο και να φτάνει στο Αιγαίο. Το απόσπασμα του δημοσιεύματος στην ‘Φωνή των Τεχνικών της ΔΕΗ’ της 30/6/1972 έλεγε: «Ο ποταμός Πηνειός καθίσταται πλωτός καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους και αι πόλεις Λάρισα και Τρίκαλα καθίσταται εμπορικοί λιμένες, με έξοδον εις το Αιγαίο πέλαγος»...

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το έργο της εκτροπής του ποταμού Αχελώου έχει ταλαιπωρήσει για δεκαετίες τον τόπο. Η ιδέα της εκτροπής για την άρδευση της πεδιάδας της Θεσσαλίας πρωτοδιατυπώθηκε από τον καθηγητή Κουτσοκώστα το 1925. Στόχος ήταν η αφύπνιση του «κοιμωμένου γίγαντα», όπως ποιητικά χαρακτηριζόταν ο Θεσσαλικός Κάμπος, ώστε να επιτευχθεί η αυτάρκεια της Ελλάδος σε γεωργικά προϊόντα και είδη διατροφής. Την ιδέα επανέφερε ο μηχανικός της Δ.Ε.Η. κ.Μαγερίας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, που την πρότεινε στην Κυβέρνηση της Δικτατορίας.

Οι γνώμες για την σκοπιμότητα του έργου δίστανται και θα πρέπει να ομολογήσουμε πως είναι δύσκολο, για κάποιον που δεν έχει ασχοληθεί επί μακρόν και σε βάθος με το θέμα, να εκφέρει υπεύθυνα γνώμη.

Χάος με τις μελέτες, τα έργα και τους αριθμούς. Είναι τόσα πολλά στην πολύχρονη διαδικασία «ωρίμανσης» των έργων της εκτροπής, που κανείς μπορεί να χρησιμοποιήσει όποια θέλει.

Με την υπόθεση της εκτροπής του Αχελώου έχουν ασχοληθεί λίγο ως πολύ όλοι οι πρωθυπουργοί των τελευταίων 40-50 ετών! Το ζήτημα μελετήθηκε για πρώτη φορά όταν πρωθυπουργός της χώρας, στα τέλη της δεκαετίας του '50, ήταν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Ο πρώτος, ωστόσο, που εξήγγειλε το έργο ήταν, το 1964, ο Γεώργιος Παπανδρέου σε ομιλία του στην κεντρική πλατεία της Λάρισας. Με το ζήτημα ή –για την ακρίβεια- με την εξαγγελία του έργου, ασχολείται και η δικτατορία, ενώ μεταπολιτευτικά η κυβέρνηση Γ. Ράλλη το 1979 με Υπουργό Συντονισμού τον κ. Μητσοτάκη εγκρίνει ποσό 200 εκατ. δραχμών για τη μελέτη του έργου και το 1981, λίγο πριν τις βουλευτικές εκλογές,

εξαγγέλλει διεθνή διαγωνισμό (εδώ βρίσκεται το «άνοιγμα» του θέματος από τον κ. Γ. Σουφλιά). Σε εξαγγελίες και ενέργειες ακολουθεί τη Ν.Δ. ο πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. κ. Α. Παπανδρέου. Ως πρωθυπουργός το 1983 στο Κιλελέρ δηλώνει πως «η κυβέρνηση μελετάει την εκτροπή», το 1984 πριν τις εκλογές για την Ευρωβουλή δηλώνει πάλι στο Κιλελέρ «η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έβαλε την εκτροπή στο πενταετές 1983-87». Ακολουθούν άλλες δύο παρόμοιες δηλώσεις τα επόμενα χρόνια και το έργο ξεκινά να κατασκευάζεται στα μέσα της δεκαετίας του '90.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι την πατρότητα του έργου δεν μπορεί να την διεκδικήσει κανένα από τα δύο μεγάλα κόμματα.

Βασικό έργο για την εκτροπή θεωρείται το φράγμα Συκιάς και η σήραγγα (μήκους 17,40 χιλιομέτρων) που ξεκινά από το χωριό Πετρωτό και καταλήγει στο Πευκόφυτο, σε απόσταση 3 χιλιομέτρων από το χωριό Μουζάκι.

...Θρίλερ σε οκτώ πράξεις

Από το 1984, όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου εξήγγειλε την εκτροπή του Αχελώου άρχισε και το θρίλερ για την κατασκευή των έργων. Παρά την έλλειψη μελέτης σκοπιμότητας, οι προκαταρκτικές εργασίες άρχισαν στην Μεσοχώρα, την Συκιά, την Πύλη και το Μουζάκι το 1985. Το φράγμα της Μεσοχώρας ήταν ένα μόνο από τα αναγκαία έργα για την εκτροπή του Αχελώου (η Μεσοχώρα είναι ένα από τα κεφαλοχώρια της Νότιας Πίνδου και διοικητικά ανήκει στον Νομό Τρικάλων). Τα άλλα έργα για την εκτροπή του δεύτερου μεγαλύτερου ποταμού της χώρας, μήκους 220 χλμ., είναι το φράγμα της Συκιάς, η μεγάλη σήραγγα που θα μεταφέρει το νερό και μικρότερα φράγματα στην Πύλη και το Μουζάκι.

1. Το 1986 η ΔΕΗ αρχίζει την κατασκευή του φράγματος της Μεσοχώρας για τη λειτουργία υδροηλεκτρικού εργοστασίου στο πιο στενό σημείο του Αχελώου (Ασπροπόταμος).
2. Το 1991 Οι κάτοικοι αντιλαμβάνονται ότι δεν πρόκειται για ένα μικρό φράγμα ύψους 60 - 80 μέτρων, αλλά 160 μέτρων και πως το νερό θα εξαφανίσει το μισό χωριό. Κάνουν την πρώτη προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, ενώ η Ε.Ε. ακυρώνει τη χρηματοδότηση επειδή πρόκειται για αρδευτικό έργο.
3. Το 1994 το Συμβούλιο της Επικρατείας εκδίδει σειρά ακυρωτικών αποφάσεων για το έργο, όμως η ΔΕΗ συνεχίζει τις εργασίες για το φράγμα κόστους περίπου 7,5 δισ. δραχμών, μέχρι που ολοκληρώνεται το καλοκαίρι του 1995. Τότε εκπονείται και νέα μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
4. Το 2000 το Ανώτατο Δικαστήριο εκδίδει και νέα ακυρωτική απόφαση.
5. Το 2002 εκπονείται νέα μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Παράλληλα, βάσει νόμου,

γίνεται αναγκαστική απαλλοτρίωση των σπιτιών και των εκτάσεων που θα καταποντιστούν όταν γεμίσει ο ταμιευτήρας - οι κάτοικοι προσφεύγουν και πάλι στα δικαστήρια ζητώντας να κριθεί αντισυνταγματική η ρύθμιση. Ζητούν επίσης να χτιστεί νέος οικισμός και να πάρουν αποζημιώσεις για τον καταποντισμό των σπιτιών τους.

6. Τον Νοέμβριο του 2004 και ενώ εκκρεμεί απόφαση του ΣτΕ σχετικά με την ΚΥΑ 131957/19-03-2003 που αφορά στην έγκριση των περιβαλλοντικών όρων, ξαναδημοπρατείται η κατασκευή του φράγματος στη Συκιά, προϋπολογισμού 170 εκατ. ευρώ. Ανακηρύσσεται προσωρινός ανάδοχος (με προσφορά 114 εκατ. Ευρώ πλέον ΦΠΑ) και το Φεβρουάριο του 2005 ανακηρύσσεται ο μειοδότης.

7. Στις 04-06-2004 το ΣτΕ ακυρώνει την παραπάνω ΚΥΑ καθώς και τηγαπό 13-03-2003 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού με την οποία είχε εγκριθεί η πραγματοποίηση των έργων εκτροπής από πλευράς αρχαιολογικού νόμου.

8. Στις 15-11-2005 εκδικάζεται στο Σ.τ.Ε. προσφυγή για την κατασκευή του παραπάνω έργου. Η εισήγηση ήταν ακυρωτική. Η απόφαση δεν έχει ακόμα εκδοθεί. Αν, όπως πιστεύουμε, είναι σύμφωνη με την εισήγηση θα είναι η τέταρτη από το 1994 κατά της εκτροπής.

3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Γεννάται το ερώτημα, ποια είναι τελικά η σκοπιμότητα του έργου; Υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός;

Το έργο από τη στιγμή που εξαγγέλθηκε δεν έπαψε στιγμή να αλλάζει μορφή. Το κύριο κίνητρο των μεταμορφώσεων ήταν η με κάθε τρόπο χρηματοδότησή του από κοινοτικούς πόρους. Αρχικά, επιχειρήθηκε η σαλαμοποίησή του με το διαχωρισμό των έργων σε ενεργειακά, η χρηματοδότηση των οποίων ήταν εύκολη, και αρδευτικά, η χρηματοδότηση των οποίων ήταν μάλλον αβέβαιη. Από το 1989 και μετά, το αρδευτικό σκέλος του έργου είχε πλήρως αφαιρεθεί από τις αιτήσεις για χρηματοδότηση και ως το 1994 η εκτροπή εμφανίζεται ως καθαρά ενεργειακό έργο.

Πως μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το έργο σήμερα;

- **Ενεργειακό;** Αν ναι, γιατί τότε η Δ.Ε.Η. δεν προχωρά στην αυτόνομη περιβαλλοντική αδειοδότηση του φράγματος της Συκιάς και ιδιαίτερα της Μεσοχώρας που είναι έτοιμο, προκειμένου να λειτουργήσει. Η Δ.Ε.Η., όμως, ποτέ δεν έχει ανακοινώσει τέτοιο προγραμματισμό, αντιθέτως το 1991 είχε ανακοινώσει μέσω του κ. Ξανθόπουλου τότε Γεν. Διευθυντή της, ζημία για λογαριασμό της Δ.Ε.Η. η οποία ανέρχεται στο ύψος των **139,7 εκατ. δραχμών** αν γίνει η εκτροπή του Αχελώου.

- **Ύδρευσης;** Αν έχουμε όντως έλλειψη νερού στη Θεσσαλία γιατί τότε υπάρχει πρόθεση από την Ι. Μ. Δημητριάδος να μισθώσει ή να μεταβιβάσει σε επιχειρηματίες ιδιοκτησία της περιοχής Νήες προκειμένου να κατασκευασθεί γήπεδο γκολφ, πέρα από τις ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις; (ΟΙΚΟ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ – περιοδικό: Περιβαλλοντική Πρωτοβουλία Μαγνησίας). Ένα γήπεδο γκολφ, που θα εκτείνεται σε μερικές εκατοντάδες στρέμματα αποτελούμενο κυρίως από γκαζόν, σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί ήπια παρέμβαση στο περιβάλλον. Ένα γήπεδο γκολφ καταναλώνει ένα (1) εκατ. κυβικά μέτρα νερού σε συνθήκες μεσογειακού κλίματος, δηλαδή περίπου όσο χρειάζονται 20.000 άνθρωποι για να ζήσουν ή το 0,10% της ποσότητας του νερού που χρησιμοποιείται από το Ισραήλ στο διάστημα ενός έτους. Η σπατάλη μιας τόσο μεγάλης ποσότητας νερού, που θα στερήσει την περιοχή από άλλες χρήσεις (πόσιμο νερό, γεωργική χρήση) είναι τουλάχιστον προκλητική.

- **Άρδευσης;** Αν όχι, τότε γιατί η ομάδα εργασίας του κεντρικού ΤΕΕ στην εισήγησή της το χαρακτηρίζει αρδευτικό, αφού από τα 600 εκατ. Μ³ νερού τα 470 εκατ. Μ³ θα χρησιμοποιηθούν για άρδευση του Θεσσαλικού κάμπου και μόνο τα 30 εκατ. Μ³ πρόκειται να καλύψουν ανάγκες ύδρευσης και τα υπόλοιπα 100 εκατ. Μ³ για την παροχή για διατήρηση της οικολογικής κατάστασης κατάντι των φραγμάτων (οικολογική παροχή) στο Πηνειό, Πάμισο και Πορταϊκό.
 Όμως το σχέδιο της «μικρής» εκτροπής δεν προβλέπει την κατασκευή αρδευτικού δικτύου. Η σκέψη η οποία έχει διατυπωθεί σε έγγραφο του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ είναι η προσωρινή χρήση του στραγγιστικού δικτύου στην πεδιάδα της Θεσσαλίας ως αρδευτικού. Η λύση αυτή συνεπάγεται ωστόσο μεγάλους κινδύνους πλημμυρών. Επιπλέον υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί αλάτωση των εδαφών.
 Βέβαια σε συνέντευξη του στην Ελευθεροτυπία 12/04/2005 ο Νομάρχης Καρδίτσας υποστηρίζει : «Παλιά μας τέχνη κόσκινο. Είναι μαθημένοι σε τέτοιες περιπτώσεις οι αγρότες. Έχουν μάθει πώς να χρησιμοποιούν τα στραγγιστικά κανάλια για άρδευση και ξέρουν πώς να αποφεύγουν τις πλημμύρες. Είναι η εγκατάλειψη της πολιτείας που τους ανάγκασε να καταφύγουν σε τέτοιες μεθόδους.» Φαίνεται σύμφωνα με το Νομάρχη Καρδίτσας ότι οι αγρότες της Θεσσαλίας έχουν ιδιαίτερες ικανότητες και διαφέρουν από τους υπόλοιπους συναδέλφους τους ανά τον κόσμο και θα πρέπει να κατοχυρώσουν τα πνευματικά δικαιώματα αυτής της μεθόδου.
 Μήπως τελικά πρόκειται για το πρώτο παγκόσμια μικτό αρδευτικό- στραγγιστικό έργο;

- **Περιβαλλοντικό; για απορρύπανση του Πηνειού;** Αν ναι μήπως αυτό έρχεται πάλι σε αντίθεση με τις διαμαρτυρίες που διοργανώνονται από τους τοπικούς φορείς και τους κατοίκους των παραποτάμιων ζωνών του ποταμού Πηνειού που αντιδρούν

έντονα και ζητούν από την πολιτεία να παρέμβει και να δώσει τέλος στην ασυδοσία των βιομηχανιών οι οποίες ρυπαίνουν το ποτάμι; (ΟΙΚΟ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ – περιοδικό: Περιβαλλοντική Πρωτοβουλία Μαγνησίας).

- **Τελικά τι είναι; Μήπως είναι έργο πυρόσβεσης;**

4. Η ΘΕΣΗ ΜΑΣ

Το Περιφερειακό Τμήμα Ν. Αιτωλοακαρνανίας του ΤΕΕ υιοθετεί ως άποψη τα γενικά συμπεράσματα της μελέτης με τίτλο «Αξιολόγηση του σχεδίου εκτροπής του ποταμού Αχελώου στη θεσσαλική πεδιάδα» που εκπονήθηκε από την εταιρεία ENVIPLAN (Γ.Θ.Τσεκούρας και συνεργάτες) για λογαριασμό της Αναπτυξιακής Εταιρείας Αιτωλοακαρνανίας.

Σημειώνεται ότι στη μελέτη αυτή στηρίχτηκε η τελευταία ακυρωτική απόφαση του Σ.τ.Ε. Τα συμπεράσματα είναι τα ακόλουθα:

- Το έργο έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές που διέπουν σήμερα τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και ιδιαίτερα τις αρχές της βιώσιμης (αιεφόρου) ανάπτυξης. Ειδικότερα, δε, είναι ασύμβατο με επιμέρους στόχους οι οποίοι περιλαμβάνονται στα θεσμοθετημένα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΜ) για τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας.
- Η σύγκλιση των οικονομιών των κρατών-μελών, αλλά κυρίως των περιφερειών, είναι από τους διακηρυγμένους στόχους της Ε.Ε. Το προτεινόμενο έργο θα επιτείνει την ανισότητα μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στη Μελέτη του 1995 «η αύξηση της παραγωγής στις περιοχές του έργου θα αντισταθμισθεί από την εγκατάλειψη της καλλιέργειας άλλων περιθωριακών γαιών». Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους της αγροτικής ανάπτυξης της Ε.Ε., η οποία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη συνέχιση της γεωργικής δραστηριότητας ακριβώς σ' αυτές τις περιοχές.
- Στο ΠΠΧΣΜ Δυτικής Ελλάδας, εμμέσως πλην σαφώς, εκφράζεται η ανησυχία για τις αρνητικές επιπτώσεις από τις εκτροπές των ποταμών Αχελώου και Ευήνου και η ανεπαρκής ή ελλείπουσα αντιμετώπισή τους.
- Η υλοποίηση του έργου θα ενισχύσει περαιτέρω τις ανισότητες μεταξύ των δύο

γεωγραφικών ενοτήτων που αφορούν το έργο (Δυτική Ελλάδα - Θεσσαλία) για δύο κυρίως λόγους:

α) από τη μείωση των υδατικών πόρων εις βάρος της Αιτωλοακαρνανίας και άλλων περιοχών

β) από την υποβάθμιση των φυσικών και πολιτισμικών πόρων, οι οποίοι κάτω από άλλες συνθήκες αποτελούν καίριο παράγοντα ανάπτυξης για τις λιγότερο ευνοημένες περιοχές (κυρίως ορεινές) του χώρου. Επίσης, με δεδομένους τους περιορισμένους πόρους για επενδύσεις σε υποδομές και τις ανάγκες για συγχρηματοδότηση που δημιουργούνται από την εφαρμογή του Γ' ΚΠΣ, η χρηματοδότηση του έργου από εθνικούς αποκλειστικά πόρους στερεί αντικειμενικά πόρους από άλλες περιφέρειες με περισσότερες ανάγκες σε υποδομές. Ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας η οποία αντιμετωπίζει ιδιαίτερα αναπτυξιακά προβλήματα π.χ. αυτά που θα προκύψουν από την πρόσφατη αναθεώρηση του τομέα του καπνού.

- Η συγκεκριμένη αναπτυξιακή επιλογή αναπαράγει και διευρύνει την ανισότητα στις υποδομές άρδευσης, αλλά και την άνιση κατανομή εισοδηματικών μεταβιβάσεων της ΚΑΠ.
- Έργα τέτοιας κλίμακας, που θα δεσμεύσουν για πολλά χρόνια σημαντικούς εθνικούς οικονομικούς πόρους προς όφελος μιας περιφέρειας της χώρας, η οποία μάλιστα είναι ιδιαίτερα ευνοημένη και έχει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα, σε συνθήκες αυξανόμενης φιλελευθεροποίησης των αγορών, εντεινόμενου ανταγωνισμού και αυστηροποίησης του Ευρωπαϊκού Πλαισίου, παραβιάζουν την αρχή της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης.
- Οι συνέπειες που θα προκαλέσει η εν λόγω επιλογή συνίστανται στην όξυνση διαπεριφερειακών εισοδηματικών διαφορών, δημιουργώντας αντιθέσεις και ενδεχομένως συγκρούσεις μεγάλης κλίμακας.
- Η διαχρονική πληθυσμιακή εξέλιξη του Νομού Αιτωλοακαρνανίας χαρακτηρίζεται από αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, σε αντίθεση με την Περιφέρεια Θεσσαλίας και το σύνολο της χώρας. Η συρρίκνωση του πληθυσμιακού δυναμικού του νομού σε συνδυασμό με τη δυσμενή εικόνα του (ηλικιακή κατανομή, ποσοστό παραγωγικών ηλικιών, κλπ.) οδηγεί στη διαπίστωση περί επιδείνωσης της σχετικής θέσης του (σε εθνικό επίπεδο) με κριτήριο τη συγκράτηση ή/και περαιτέρω διεύρυνση της πληθυσμιακής βάσης του. Το ποσοστό αναλφάβητων για το έτος 2001 είναι πολύ υψηλό, υπερδιπλάσιο του μέσου εθνικού. Το ποσοστό φοιτητών και αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι εξίσου χαμηλό, πολύ χαμηλότερο από όλους τους νομούς της περιοχής μελέτης και σχεδόν το μισό του μέσου εθνικού όρου.

- Ο Ν. Αιτωλοακαρνανίας έχει μεγάλο ποσοστό ανεργίας, υψηλότερο από το μέσο εθνικό αλλά και από όλους τους νομούς της περιοχής μελέτης (με μοναδική εξαίρεση το Ν. Καρδίτσας). Το πρόβλημα οξύνεται με το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό των «νέων ανέργων», ποσοστό κατά πολύ υψηλότερο από αυτό του συνόλου της χώρας.
- Ο εν λόγω νομός **είναι σαφώς προσανατολισμένος στον πρωτογενή τομέα απασχόλησης** (γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία και αλιεία) με εξαιρετικά μεγάλη διαφορά από τους υπόλοιπους τομείς απασχόλησης και υπερδιπλάσια διαφορά από το σύνολο της χώρας. Η τάση αυτή είναι εμφανής τουλάχιστον τα τελευταία τριάντα χρόνια και διατηρείται έως σήμερα. Συνεπώς ο Ν. Αιτωλοακαρνανίας, όπως και ο Ν. Καρδίτσας, έχει μεγάλο βαθμό εξάρτησης από αυτούς τους κλάδους απασχόλησης και ως εκ τούτου είναι ιδιαίτερα ευάλωτος σε επιπτώσεις αλλαγών στον αγροτικό τομέα, συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές μελέτης και το σύνολο της χώρας. Ο δευτερογενής τομέας είναι περιορισμένος συγκριτικά με την Περιφέρεια Θεσσαλίας και ακόμα περισσότερο συγκριτικά με το σύνολο της χώρας. Η συμβολή του τριτογενή τομέα στην απασχόληση των κατοίκων της Αιτωλοακαρνανίας & Καρδίτσας παρουσιάζεται σχετικά περιορισμένη και ως εκ τούτου δεν προσφέρει ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό απασχολησιμότητας.
- **Η συμβολή των δραστηριοτήτων του πρωτογενή τομέα στο παραγόμενο προϊόν μειώνεται συνεχώς στη διάρκεια των τελευταίων τριάντα ετών σε όλες τις χωρικές ενότητες** (σε επίπεδο νομών και συνόλου χώρας), διατηρώντας όμως συνεχώς την πολύ υψηλότερη τιμή σε όλους τους νομούς της περιοχής μελέτης συγκριτικά με το μέσο εθνικό όρο. Από τους νομούς της περιοχής μελέτης, ο Ν. Αιτωλοακαρνανίας έχει το χαμηλότερο κατά κεφαλήν **ΑΕΠ** το έτος 2001 (78% του μέσου εθνικού). Επιπλέον, ο εν λόγω νομός έχει χαμηλό δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο, χαμηλότερο από το μέσο εθνικό. Με βάση τη συγκριτική θεώρηση των κοινωνικοοικονομικών δεδομένων επιμέρους χωρικών ενοτήτων της περιοχής μελέτης, διαπιστώνεται σχετική **«υστέρηση» της Αιτωλοακαρνανίας**. Σε συνδυασμό, δε, με τον υψηλό βαθμό εξάρτησης του νομού από δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα, παρεμβάσεις όπως το έργο της εκτροπής του Αχελώου στη θεσσαλική πεδιάδα, φαίνεται να αποδυναμώνουν ακόμη περισσότερο το «ευάλωτο» αναπτυξιακό υπόβαθρό της, στερώντας της «έναν πολύτιμο φυσικό πόρο».
- Η ανωτέρω δυναμική με βάση τη φυγή των ζωτικών ηλικιών, την κρίση του καπνού, τις περιορισμένες δυνατότητες των νέων αγροτών και των σχεδίων βελτίωσης αντανάκλαται και στην αναζήτηση εξωγεωργικής απασχόλησης που εμφανίζεται με δυσμενέστερους όρους για τις γυναίκες.
- Η εξοικονόμηση περισσότερων.. ποσοτήτων ύδατος Και η καλύτερη κατανομή τους μεταξύ

των προϊόντων, των εκμεταλλεύσεων, των περιοχών και των οικοσυστημάτων αναγορεύεται στον καθοριστικότερο ίσως παράγοντα ανάπτυξης του νομού. Για τους ίδιους λόγους, η **οικονομική ενίσχυση των ανωτέρω προσανατολισμών στη μακρά διάρκεια κρίνεται περισσότερο αποτελεσματική σε σχέση με την απλή διευθέτηση** (εκτροπή ή όχι του Αχελώου).

- Η δομή και σύνθεση των βιοτόπων της Νότιας Πίνδου θα υποστούν εκτεταμένη και μόνιμη αλλοίωση από την κατασκευή και τη λειτουργία των έργων κεφαλής.
- Τα **δάση** στην περιοχή του Άνω Αχελώου θα υποστούν σημαντικές πιέσεις λόγω αποφυλάξεων, εκσκαφών, επιχώσεων καθώς και λόγω της κατάκλυσης μεγάλων εκτάσεων.
- Στα **υγροτοπικά συστήματα** της Αιτωλοακαρνανίας θα σημειωθούν μεταβολές στην ποικιλία, κατανομή και σύνθεση των βιοτόπων, με επακόλουθες αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα και διαθεσιμότητα των ενδαιτημάτων της άγριας ζωής, τη δομή και σύνθεση της βλάστησης και της πανίδας της περιοχής.
- Εντονότερες πιέσεις λόγω των έργων, αλλά κυρίως λόγω της αλλοίωσης και κατάτμησης των βιοτόπων, θα υποστεί, επίσης, η άγρια πανίδα της ευρύτερης περιοχής επιρροής των έργων.
- Τα εδάφη θα υποβαθμισθούν κυρίως λόγω των έντονων φαινομένων διάβρωσης, της διάθεσης των προϊόντων εκσκαφής, της εντατικής χρήσης αγροχημικών στις καλλιέργειες, καθώς και λόγω των νέων δραστηριοτήτων, που αναμένεται να αναπτυχθούν.
- Στις εκβολές του Αχελώου, η μείωση της ποσότητας του νερού θα διαταράξει την ισορροπία μεταξύ γλυκού και αλμυρού νερού με σοβαρή μόνιμη αρνητική επίπτωση στην ποιότητα των υδάτων και στην αύξηση της αλατότητας των εδαφών στην περιοχή.
- Λόγω της φύσης και του σκοπού των έργων, θα υπάρξει μόνιμη αλλαγή της δίαιτας των επιφανειακών υδάτων.
- Η **ανάσχεση των φυσικών πλημμυρών** λόγω της κατασκευής των φραγμάτων Μεσοχώρας και Συκιάς και η συγκράτηση των απορροών στους ταμιευτήρες συνεπάγεται **σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην ισορροπία των κατόντη οικοσυστημάτων.**
- Η απόρριψη των υλικών εκσκαφής από τη διάνοιξη της σήραγγας εκτροπής θα γίνει σε

μεγάλο τμήμα της πλημμυρικής κοίτης του Πάμισου, παραπόταμου του Πηνειού, γεγονός που **εγκυμονεί κινδύνους για τη σωστή παροχέτευση των πλημμυρικών παροχών**, οι οποίες παρατηρούνται συχνά στην περιοχή.

- Η **εκτεταμένη απόληψη αμμοχάλικου** από την κοίτη του Αχελώου για την κατασκευή του φράγματος Συκιάς, είναι μία μη αναστρέψιμη και βαρύτατη παρέμβαση μεγάλης κλίμακας
- Το **μικροκλιματικό καθεστώς της περιοχής των έργων θα μεταβληθεί**, κυρίως όσον αφορά το καθεστώς των ανέμων, την αύξηση της σχετικής υγρασίας, τη μείωση των θερινών απορροών και τη δυνατότητα σχηματισμού και συγκράτησης του χιονιού.
- Δεν έχει εξετασθεί επαρκώς η **περίπτωση της μείωσης των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων** στη συνολική λεκάνη του Αχελώου, ως απόρροια της κλιματικής αλλαγής
- Η **πιθανότητα σεισμικής διέγερσης** στην περιοχή λόγω της πλήρωσης και λειτουργίας των ταμιευτήρων Μεσοχώρας και Συκιάς, δεν θα πρέπει να αγνοηθεί ως επίπτωση από το συνολικό εγχείρημα.
- Το **υψηλής αισθητικής αξίας φυσικό τοπίο της ευρύτερης περιοχής των έργων θα υποστεί σοβαρή αλλοίωση**, επιβάρυνση και υποβάθμιση, κυρίως λόγω των κατασκευαστικών εργασιών καθώς και από την αντικατάσταση του φυσικού τοπίου από τεχνητό / ανθρωπογενές
- Μεγάλος αριθμός στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιοχή του Άνω Αχελώου θα υποστούν εκτεταμένη ή/και ολική καταστροφή. Πρόκειται για την; -υπό οιοδήποτε πρίσμα **ανεπίτρεπτη- συνολική διαγραφή της ιστορικής μνήμης μιας εκτεταμένης περιοχής.**
- Η προτεινόμενη λύση της κατασκευής αναχώματος για την προστασία της Ι. Μ. Αγ. Γεωργίου Μυροφύλλου απομονώνει το μνημείο, διακόπτει το δεσμό του με το ιστορικό τοπίο και τη σχέση του με το χώρο και αποτελεί βάνανυση προσβολή της ιστορικής μνήμης.
- Έλλειψη εναλλακτικών λύσεων για την κάλυψη των αρδευτικών αναγκών.
- Η κάλυψη των υδατικών αναγκών της πεδινής Θεσσαλίας δεν επιχειρείται μέσω ορθής

διαχείρισης και μείωσης της σπατάλης των υδατικών πόρων.

- Το υδατικό πρόβλημα της πεδινής Θεσσαλίας πρέπει να επιλυθεί μέσω παρεμβάσεων στην ίδια αυτή περιοχή, χωρίς δηλαδή μεταφορά νερού από γειτονικές λεκάνες.
- Οι υδατικές ανάγκες της Θεσσαλίας θα αντιμετωπισθούν καλύτερα, αν αξιοποιηθεί το υδάτινο δυναμικό της περιοχής με την κατασκευή φραγμάτων και ταμιευτήρων που, επιπρόσθετα, επιλύουν και το σοβαρό πρόβλημα της αντιπλημμυρικής προστασίας των χαμηλών εκτάσεων.
- Με σκοπό τη βελτίωση της οικολογικής κατάστασης του Πηνειού ποταμού, επιχειρείται μια καταστροφική παρέμβαση στη λεκάνη του ποταμού Αχελώου. Για λόγους αρχής, τέτοιου είδους παρεμβάσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν μόνο στη λεκάνη του Πηνειού, με ταυτόχρονη καλύτερη επεξεργασία και περιορισμό των ρυπαντικών φορτίων που δέχεται ο ποταμός.
- Δεν υπάρχει πλήρης και αξιόπιστη καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση υδρομετρικών στοιχείων, με αποτέλεσμα η παρουσιαζόμενη συνολική εικόνα του έργου να βασίζεται αναπόφευκτα σε υποκειμενικές προσεγγίσεις και παραδοχές.
- Κατά την εκτίμηση του υδατικού δυναμικού του Αχελώου, οι παροχές του ποταμού εμφανίζονται υπερεκτιμημένες.
- Η υλοποίηση του έργου της εκτροπής του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία επιχειρείται "σταδιακά" χωρίς να υπάρχει το απαραίτητο μελετητικό υπόβαθρο που τυχόν θα τεκμηριώνει τη σκοπιμότητα και τη βιωσιμότητά του.
- Για να λειτουργήσει το συνολικό εγχείρημα της εκτροπής, τα έργα κεφαλής αλλά και τα εγγειοβελτιωτικά έργα, αποτελούν και οφείλουν να αποτελούν ένα ενιαίο τεχνικό έργο. Η μη κατασκευή των αρδευτικών έργων ή η υλοποίησή τους σε δεύτερο χρόνο, λειτουργεί ως αρνητική συνιστώσα για το συνολικό έργο. Κατ' αυτόν τον τρόπο δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί η εκμετάλλευση του προς εκτροπήν όγκου υδάτων στη Θεσσαλία, σύμφωνα με το σχεδιασμό του έργου.
- Δεν είναι γνωστός έως σήμερα ο τρόπος και ο φορέας συνολικής διαχείρισης των εκτρεπομένων ποσοτήτων νερού.

- Στις έως σήμερα εκπονηθείσες Μ.Π.Ε., δεν αξιολογούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετακίνησης του οικισμού της Μεσοχώρας σε νέα θέση, καθώς και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία των αρδευτικών έργων στη θεσσαλική πεδιάδα. Το γεγονός αυτό σημαίνει πως για άλλη μια φορά οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του όλου εγχειρήματος δεν έχουν αξιολογηθεί συνολικά και πλήρως, όπως το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει ζητήσει από το 1994 με τις οικείες αποφάσεις του, αλλά και όπως απαιτεί η επιστημονική μεθοδολογία για την Περιβαλλοντική Εκτίμηση.
- Η συνολική μελέτη σκοπιμότητας χαρακτηρίζεται από:
 - α. συστηματική **υποεκτίμηση κατηγοριών κόστους και υπερεκτίμηση κατηγοριών οφέλους** που επηρεάζουν τα αποτελέσματα της ανάλυσης
 - β. υπερβολική και **αδικοιολόγητη ενίσχυση των ρών αγροτικού οφέλους** τα πρώτα χρόνια τόσο από τεχνική όσο και από αγρονομική άποψη.
- Οι **θεμελιώδεις παραλείψεις και λανθασμένες επιλογές**, που είναι δυνατόν να οφείλονται σε άγνοια ή σε προσπάθεια αιτιολόγησης με επιστημονικοφανή τρόπο μιας εκ των προτέρων ειλημμένης απόφασης, **καθιστούν σε κάθε περίπτωση την «αγροτική μελέτη» αναξιόπιστη βάση**. Συνεπώς, κρίνεται εντελώς ακατάλληλη για την υποστήριξη μιας επενδυτικής απόφασης για ένα τεράστιο έργο, χρηματικής αξίας 31 Ο δισ. δρχ., σε τιμές 1997.
- Όσον αφορά τη **ροή αγροτικών ωφελειών**, θα πρέπει να επισημανθεί πως η σύγκριση της ροής αυτής με τη ροή εκτιμώμενου οφέλους (από την παρούσα ομάδα μελέτης) αποκαλύπτει ότι γίνεται συστηματικά **αυθαίρετη ενίσχυση** των προσδοκώμενων ωφελειών των αρχικών ετών, επειδή προεξοφλούνται με μικρότερο συντελεστή και δίνουν μεγαλύτερη Παρούσα Αξία, **βελτιώνοντας εξαιρετικά, με τεχνητό τρόπο, τα αποτελέσματα της οικονομικής αξιολόγησης**.
- Προκειμένου να υπολογισθεί το όφελος από την εκτροπή, οι συντάκτες της γεωργικής μελέτης επέλεξαν τις τιμές του έτους 1995 οι ρποιες, όμως, είχαν διαμορφωθεί συγκυριακά σε υψηλά επίπεδα για τα περισσότερα από τα προϊόντα της περιοχής. Οι τιμές του έτους 1995 υπερβαίνουν κατά πολύ τις τιμές των προηγούμενων ετών, αλλά είναι και σημαντικά υψηλότερες από τις τιμές των μετέπειτα ετών, αποδεικνύοντας έτσι την **ατυχή επιλογή η οποία οδηγεί σε χρήση υπερεκτιμημένων τιμών**. Οι συντάκτες της μελέτης δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιομορφίες της γεωργίας, οι οποίες συνίστανται στην ετήσια μεταβλητότητα της παραγωγής και στη συνακόλουθη αστάθεια των τιμών. Ως ικανοποιητική τιμή υπολογισμού θα μπορούσε να ληφθεί ένας μέσος όρος τριετίας με ενδεχόμενο αποκλεισμό της ακραίας

τιμής του 1995.

- Κατά το σχεδιασμό του έργου της εκτροπής του Αχελώου **δεν έχει ληφθεί υπόψη ο κρίσιμος παράγων της τιμολογιακής πολιτικής** που θα ισχύσει σε σχέση με το διαθέσιμο προς τους Θεσσαλούς αγρότες νερό. Δεν προκύπτει, επομένως, ενσωμάτωση στο σχεδιασμό και τη στρατηγική του έργου της λογικής της τιμολόγησης του νερού, ως μέτρου ορθής χρήσης (κατανάλωσης), όπως και της αρχής «ο χρήστης πληρώνει».
- Η απουσία ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού πιθανόν να συμβάλει στη **συνέχιση της κατασπατάλησης των υδατικών αποθεμάτων της Θεσσαλίας**, εφόσον ενδέχεται να είναι φθηνότερη η συνέχιση της έως σήμερα εφαρμοζόμενης πρακτικής από τους αγρότες της περιοχής, αποδυναμώνοντας τη δυνατότητα στροφής προς μια πιο ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση και χρήση των υδάτων.
- Για το ενεργειακό σκέλος και για το βασικό σενάριο που υιοθετεί η μελέτη, η Καθαρή Παρούσα Αξία (Κ.Π.Α.) με επιτόκιο προεξόφλησης 5,5%, κυμαίνεται από 40 έως 100 δισ. δρχ. Αντίθετα, αν εφαρμοσθεί κοινωνικό επιτόκιο προεξόφλησης 8%, βάσει του οποίου αξιολογεί η ΔΕΗ τις επενδύσεις της, το ενεργειακό μέρος του έργου είναι οριακά βιώσιμο ή ασύμφορο.
- Η εκτροπή των 600 x 106 m³ νερού κατ' έτος από τον ποταμό Αχελώο προς τη θεσσαλική πεδιάδα επιφέρει ετήσια ενεργειακή ζημία της τάξης των 280 GWh, αξίας 25 εκατομμυρίων ευρώ (8,5 δισ. δρχ. περίπου). Αυτή ισοδυναμεί με το κόστος ενός μέσου μεγέθους αρδευτικού φράγματος, ύψους 40 - 50 m και χωρητικότητας 30 x 106 m³ περίπου.
- Δεν αποσαφηνίζεται επαρκώς ο χρονικός προγραμματισμός της υλοποίησης των επιμέρους έργων και δεν υπάρχει σαφής τεκμηρίωση για την εξέλιξη και σύνδεση των επενδυτικών έργων με τα παραγόμενα αποτελέσματα και εν τέλει την υλοποίηση - πραγμάτωση του οφέλους.
- Ο υπολογισμός του εμμέσου περιβαλλοντικού οφέλους, στο ύψος του 1,5 δισ. δρχ. ετησίως, βασίζεται σε μη δόκιμες μεθοδολογίες που ενέχουν υψηλό βαθμό αοριστίας και αβεβαιότητας και ενίοτε σε αυθαίρετες παραδοχές, χωρίς, σε κάθε περίπτωση, να τεκμηριώνεται επαρκώς.
- Η μελέτη δεν λαμβάνει υπόψη ή υποκοστολογεί δραματικά τις αναγκαίες ιδιωτικές

επενδύσεις για υποδομές άρδευσης στις εκμεταλλεύσεις (τουλάχιστον στις νέες αρδευόμενες εκτάσεις των 550.000 στρ.), αλλά και τις αναγκαίες ιδιωτικές επενδύσεις στη μεταποίηση για την εξυπηρέτηση της πρόσθετης αγροτικής παραγωγής.

- Παρατηρούνται υπερβολικές προβλέψεις για την αύξηση των αποδόσεων. Επί του σεναρίου που υιοθετεί η μελέτη, η βασική συμπερασματική παρατήρηση είναι ότι αποδόσεις 28,9% σε τέτοιου τύπου έργα είναι ανέφικτες, καθώς στην πράξη κυμαίνονται μεταξύ 6-12%. Αυτή παρατήρηση αναδεικνύει το βαθμό προχειρότητας της συνολικής μελέτης οικονομικής σκοπιμότητας του έργου.
- **Αγνοούνται παράγοντες ετεροχρονισμού του οφέλους** παρατηρείται μια υποβάθμιση του μελλοντικού κόστους παραγωγής.
- Η συνδυασμένη επίπτωση ανά δύο οιωνδήποτε από τις επόμενες τέσσερις μεταβλητές
 1. Ρεαλιστική Ροή Οφέλους
 2. Πραγματικό Κόστος Επένδυσης
 3. Μεταβολή Διαφορικού Αγροτικού Οφέλους
 4. Κοινωνικό κόστος περιφερειακής ανισοκατανομής του εισοδήματος, καθιστά το έργο ασύμφορο είτε οριακά βιώσιμο.Ο συνδυασμός ανά τρεις καθιστά το έργο επιζήμιο σε όλες τις περιπτώσεις και, τέλος, το συνδυασμένο αποτέλεσμα και των 4 μεταβλητών αποκαλύπτει τον εξαιρετικά επιζήμιο χαρακτήρα του έργου για την Εθνική Οικονομία.
- Παρατηρείται μια αυθαίρετη μείωση των μεταβλητών δαπανών και δεν συνυπολογίζεται το κόστος ενοικίασης γης.
- Στο σχεδιασμό του έργου αγνοείται πλήρως η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ).
- Ο στόχος της προστασίας του περιβάλλοντος προϋπήρχε στην κοινοτική πολιτική και υλοποιείτο με διάφορα αποσπασματικά μέτρα και προγράμματα. Με τις πρόσφατες αναθεωρήσεις, τόσο της ΚΑΠ όσο και των διαρθρωτικών πολιτικών, η εισαγωγή συγκεκριμένων μέτρων δημιουργεί αυστηρότερες υποχρεώσεις στα Κράτη Μέλη και στους παραγωγούς.
- Οι εθνικές ενισχύσεις πρέπει να διέπονται από τους ίδιους κανόνες που ισχύουν για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Υπάρχουν κοινά κριτήρια αξιολόγησης όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η συμβατότητα με τις αρχές του ανταγωνισμού, η

προώθηση της ισότητας και η ενίσχυση της απασχόλησης.

- Τα κράτη-μέλη καλούνται να ενσωματώσουν τις αρχές της προστασίας του περιβάλλοντος στις επιμέρους πολιτικές. Στην Ελλάδα αυτό έγινε με μια σειρά Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής που αφορούν σειρά προϊόντων όπως τα σιτηρά, το ελαιόλαδο, το αιγοπρόβειο κρέας κλπ. Η τήρηση αυτών των Κωδίκων είναι υποχρεωτική γι' αυτούς που λαμβάνουν επιδοτήσεις στα πλαίσια των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς (ΚΟΑ). Στους κώδικες αυτούς περιλαμβάνονται διατάξεις για την εξοικονόμηση νερού και ειδικά σε περιοχές που υπάρχει έλλειψη. Η λογική τους είναι προς την εξοικονόμηση των υφισταμένων χρήσεων νερού και όχι προς την επέκταση της άρδευσης. Αυτός ήταν και ο κύριος λόγος άρνησης της Ε.Ε. να χρηματοδοτήσει το μέρος του έργου που αφορά στην άρδευση.
- Ειδικά για το βαμβάκι, θεωρείται ότι η καλλιέργειά του μπορεί να έχει αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Γι' αυτόν το λόγο καλούνται τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα ώστε να αποφευχθεί κάτι τέτοιο. Το Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κάθε χρόνο εκδίδει απόφαση για την επιβολή διοικητικών μέτρων. Σ' αυτά περιλαμβάνονται περιορισμοί της επιδοτούμενης ανά παραγωγό έκτασης αλλά και της στρεμματικής απόδοσης που θεωρείται αποδεκτή. Επεκτείνεται, τέλος, η ισχύς των Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής και στην ΚΟΑ του βάμβακος.
- Στα πλαίσια της καταπολέμησης της νιτρορύπανσης γεωργικής προέλευσης έχει θεσπισθεί το Σχέδιο Δράσης για το Θεσσαλικό πεδίο που θέτει περιορισμούς στην άρδευση αλλά και προβλέπει τη μείωση της αρδευόμενης έκτασης.
- Επιπροσθέτως των παραπάνω κανονισμών και υπουργικών αποφάσεων που τυγχάνουν υποχρεωτικής εφαρμογής, εφαρμόζεται από δεκαετίας πρόγραμμα που περιλαμβάνει την περιοχή των προτεινόμενων έργων, όπου ενισχύονται από τα αγροτοπεριβαλλοντικά μέτρα φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται η μείωση της αρδευόμενης έκτασης πέραν των υποχρεωτικών μειώσεων που αναφέρθηκαν παραπάνω.
- Η καθιέρωση της ενιαίας αποδεδουλευμένης ενίσχυσης, που αποτελεί στόχο της ΚΑΠ, αφενός μεν προσφέρει μια σημαντική σταθερή εισοδηματική βάση στον παραγωγό, αφετέρου παρέχει ιδιαίτερα περιθώρια επιλογών στον αγρότη, ώστε να αναδιαρθρώσει και προσανατολίσει την παραγωγή του προς προϊόντα που έχουν μεγαλύτερη ζήτηση στην αγορά
- Στο πλαίσιο της ΚΑΠ, η αποσύνδεση των χορηγούμενων ενισχύσεων από την παραγωγή

και τους συντελεστές παραγωγής, όπως είναι ο αριθμός στρεμμάτων και κεφαλών ζώων και οι ενισχυμένες προϋποθέσεις πολλαπλής συμμόρφωσης αναμένεται να μειώσουν σημαντικά τις υφιστάμενες τάσεις προς την εντατικοποίηση της **παραγωγής** και θα συμβάλουν στην επίτευξη ισορροπημένης κατάστασης στην αγορά.

- Η εφαρμογή των προτύπων πολλαπλής συμμόρφωσης **ενισχύει** προς το αυστηρότερο τα **γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα**, κάτι το οποίο θα έχει ως συνέπεια:
 - βραχυπρόθεσμα τη μείωση των ποσών ενίσχυσης λόγω μη συμμόρφωσης και επιβολή των προβλεπόμενων ποινών
 - μεσοπρόθεσμα την υιοθέτηση φιλικότερων προς το περιβάλλον μεθόδων παραγωγής και λιγότερο υδροβόρων με παράλληλη μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης για καλλιέργειες όπως το βαμβάκι και το καλαμπόκι.
- Η εκτροπή θα επιτείνει την εντατικοποίηση των καλλιεργειών. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την **αύξηση του όγκου παραγωγής**, η οποία είναι αντίθετη με τα μέτρα στήριξης αγορών της νέας ΚΑΠ, καθώς και με τις διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εφαρμόζοντας τους Καν. 1591/2001 και 1051/2001, έχει καθορίσει διοικητικά μέτρα για την καλλιεργητική περίοδο 2002-03 τα οποία όπως ανακοινώθηκε θα ισχύσουν και την περίοδο 2003-04, που αποσκοπούν στον **περιορισμό της βαμβακοκαλλιέργειας σε ολόκληρη την επικράτεια**. Τα συγκεκριμένα μέτρα αφορούν τόσο τους κατά κύριο επάγγελμα αγρότες όσο και στους μη κατά κύριο επάγγελμα αγρότες.
 - α) Όσον αφορά τους κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, επιτρέπεται να καλλιεργήσουν το σύνολο της έκτασης που δήλωσαν στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων την καλλιεργητική περίοδο 2002. Αυτή σε καμιά περίπτωση δεν θα είναι μεγαλύτερη του.. μέσου όρου της περιόδου 1995-1999 ή της έκτασης που δήλωσαν το 2000 μειωμένη κατά 5%.
 - β) Οι μη κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, επιτρέπεται να καλλιεργήσουν την έκταση της περιόδου 2002-03 η οποία θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις και με την εφαρμογή υποχρεωτικής αμειψισποράς έτσι ώστε το συνολικό ποσοστό να ανέρχεται στο 20% της καλλιεργούμενης έκτασης όταν η εκμετάλλευση διαθέτει παραπάνω από 50 στρέμματα καλλιεργούμενη έκταση.
- Οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων που εξετάστηκαν ως προς το γεωργοτεχνικό και γεωργοοικονομικό τους σκέλος είναι ανεπίκαιρες, εφόσον δεν συμπεριλαμβάνουν ούτε

εξελίξεις και δεδομένα γνωστότητα κατά την περίοδο της συγγραφής τους (τα μέτρα είχαν θεσπισθεί τουλάχιστον 8 χρόνια νωρίτερα). Παράδειγμα αποτελεί η αναφορά στο ότι η εισαγωγή της πρόβλεψης για μέγιστη εγγυημένη ποσότητα δεν θα επηρεάσει τα καθεστώτα του βαμβακιού και του καπνού, όταν ο περιορισμός για το βαμβάκι είχε θεσπισθεί από το 1987 και είναι γνωστό σε όλους κατά πόσον επηρέασαν ή όχι (καταλήψεις δρόμων από αγρότες κλπ.).

- Τα στοιχεία που έχουν χρησιμοποιηθεί στις **ΜΠΕ** του έργου ως προς τις εκτάσεις που καλλιεργούνται, τις αποδόσεις των καλλιεργειών, την άρδευση και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται, τη διαθεσιμότητα και τη χρήση αρδευτικού νερού είναι ελλιπή και αποσπασματικά. Έρχονται σε αντίθεση τόσο με στοιχεία από διάφορες αξιόπιστες πηγές (Οργανισμός Βάμβακος, ΕΣΥΕ, Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης κ.α.) όσο και με τις άλλες μελέτες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η χρήση για τον υπολογισμό των μέσων στρεμματικών αποδόσεων δεδομένων μιας και μόνο καλλιεργητικής περιόδου, η κατά πολύ μικρότερη από όλα τα διαθέσιμα αξιόπιστα στοιχεία μέση απόδοση που υπολογίζεται πριν το έργο και η υπερβολικά μεγάλη μέση απόδοση που προβλέπεται μετά την εκτέλεση του αξιολογούμενου έργου.
- Η ασάφεια που υπάρχει στις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχετικά με το αξιολογούμενο έργο είναι τόσο μεγάλη που σε συνδυασμό με τις αντιφάσεις, τόσο τις εσωτερικές όσο και μεταξύ των μελετών, δεν είναι σαφές ποιό έργο αξιολογούν ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, αν αυτό ταυτίζεται με το αξιολογούμενο ως προς τη σχέση κόστους / οφέλους και τέλος τη σχέση των δύο παραπάνω με το προτεινόμενο τελικό έργο. Ως παράδειγμα αναφέρεται το γεγονός ότι η κάθε μελέτη έχει διαφορετικό πεδίο αναφοράς. Στη μελέτη του '95 αναφέρεται ότι θα αρδευθεί ισοδύναμο έκτασης περίπου 665 χιλ στρ. με κόστος 67 δις δρχ., στη μελέτη του '97 ότι θα αρδευθεί ισοδύναμο έκτασης περίπου 744 χιλ στρ. με κόστος 236 δις δρχ. αλλά στην ολοκλήρωση του έργου και στην επικαιροποίηση των δύο το 2001 θεωρούνται σωστοί και οι δύο αριθμοί απλώς αυξάνεται κατά 50% ο υπολογισμός της μελέτης του '95 και μειώνεται λίγο αυτός της μελέτης του '97.
- **Οι μελέτες περιέχουν ισχυρισμούς ατεκμηρίωτους**, που έρχονται σε αντίθεση με όσα στην εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται (π.χ. ότι με την επέκταση της άρδευσης μειώνονται οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και ενδεικτικά αναφέρεται ότι θα υπάρξει αύξηση της αμειψισποράς).

Πέραν των παραπάνω συμπερασμάτων, πρέπει να σημειώσουμε ότι τα στοιχεία στα οποία βασίζονται οι υπάρχουσες μελέτες δεν έχουν επικαιροποιηθεί από το 1980 και παραθέτονται σήμερα χωρίς να έχει μελετηθεί ποιοτικά και ποσοτικά εκ νέου ο Αχελώος και οι ανάγκες του εις βάθος. Έχουν γίνει μελέτες για το πόσο νερό χρειάζεται για να αρδευθεί ο Θεσσαλικός κάμπος σύμφωνα με την καινούρια ΚΑΠ και με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών;

Σαν παράδειγμα αναφέρεται η ακόλουθη σειρά αντιφάσεων σχετικά με την οικολογική παροχή στον κάτω ρου του Αχελώου αν και σε λίγο θα είναι μόνο μια σειρά από τεχνητές λίμνες.

- Η οικολογική παροχή κατάντι του Φράγματος του Στράτου θα πρέπει να είναι $21,30 \mu^3 / \text{sec}$ σύμφωνα με την απόφαση των περιβαλλοντικών όρων του 2003 και η οποία ακυρώθηκε με την απόφαση του ΣΤΕ το 2005

- Σύμφωνα με την εισήγηση της ομάδας εργασίας του κεντρικού ΤΕΕ η οικολογική παροχή θα είναι $21,3 \mu^3 / \text{sec}$ στις εκβολές του Αχελώου

- Σύμφωνα με τη μελέτη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τα υπάρχοντα φράγματα Κρεμαστών – Καστρακίου – Στράτου, η οποία βρίσκεται σε διαδικασία δημοσιοποίησης, η οικολογική παροχή κατάντι του φράγματος Στράτου πρέπει να είναι $7 \mu^3 / \text{sec}$ και αυτό θα επιτευχθεί με τη δημιουργία της λίμνης Οζερού σαν βασικό μέσο αναρίθμησης των απορροών του φράγματος, αν εγκριθούν βέβαια οι μελέτες διότι η λίμνη έχει ενταχθεί στον εθνικό κατάλογο Natura 2000. Και αυτό γιατί σήμερα (χωρίς την εκτροπή) την ξηρά περίοδο δεν εξασφαλίζεται η απαιτούμενη ποσότητα νερών κατάντι του ταμιευτήρα του Στράτου και για μήκος 7,5 χλμ. για τη διατήρηση των υδρόβιων οργανισμών και των παρόχθιων οικοσυστημάτων.

- Σύμφωνα με την πρόταση των Χ. Τζιμόπουλου (Έκθεση συμβούλου επί της αξιολόγησης των υδρολογικών στοιχείων και διαχείρισης των υδατικών πόρων του φυσικού και ανθρωπογενούς Δέλτα του Αχελώου. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα, 1993) και Α. Ψιλοβίκου (Έρευνα εκτίμησης και διαχείρισης του υδατικού δυναμικού της λεκάνης του κάτω Αχελώου για την ανάπτυξη και την περιβαλλοντική αναβάθμιση του Δέλτα, των λιμνοθαλασσών και του συνόλου της περιοχής Α.Π.Θ., 1995) προκειμένου να εξομαλυνθούν οι διαλείπουσες παροχές σε 24ωρη βάση κάτω από το φράγμα του Στράτου, προτείνεται η δημιουργία αναρρυθμιστικού φράγματος, κατάντι του Στράτου. Το έργο θα αναρρυθμίζει τη ροή του Αχελώου σε 24ωρη βάση, αφού θα συγκρατεί τον όγκο του νερού κατά τη διάρκεια των μεγάλων πλημμυρικών παροχών ($4-7 \times 10^6 \mu^3 / \text{sec}$) και θα αποδίδει στην κοίτη του ποταμού σταθερή παροχή που θα πρέπει να κυμαίνεται από 46 έως $81 \mu^3 / \text{sec}$.

Τέλος θεωρούμε ότι οι αμφιβολίες-ερωτήματα που έθεσε η μειοψηφούσα άποψη της ομάδας εργασίας του κεντρικού ΤΕΕ όπως διατυπώνονται στο Παράρτημα 3 της εργασίας με τίτλο

«Έργα Εκτροπής Αχελώου Ποταμού» δεν έχουν ληφθεί σοβαρά υπόψη και δεν έχουν απαντηθεί ικανοποιητικά.

5. ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

(Άρθρα από την εφημερίδα Καθημερινή, 20.02.2005)

Από το Garriso Fiasko στον ισπανικό Έβρο

Η παγκόσμια ιστορία βρίθει εκτροπών αλλά και ανατροπών. Συχνά δε οι ανατροπές των εκτροπών ήρθαν έπειτα από χρόνια, αφήνοντας πίσω τους ημιτελή έργα και αρκετά εκατομμύρια πεταμένα στο καλάθι της ανθρώπινης αναπτυξιακής ματαιοδοξίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το σχέδιο Garriso Diversio Unit, που ξεκίνησε τη δεκαετία του '50 στις ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον καθηγητή του ΕΜΠ κ. Γιώργο Τσακίρη, «το έργο, που σχεδιάστηκε άρτια από τις αμερικανικές αρχές, προέβλεπε μεταφορά νερού από τη λίμνη Sakakawea του ποταμού Missouri μέσω καναλιού στην υδρολογική λεκάνη του ποταμού Hudso στον Καναδά». Αρκετές περιβαλλοντικές οργανώσεις αλλά και κρατικές υπηρεσίες (!) από τις ΗΠΑ και τον Καναδά εξέφρασαν επιφυλάξεις για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκτροπής κυρίως στον ποταμό Hudso εξαιτίας της εντατικοποίησης των αρδεύσεων. Εν τέλει, το έργο εγκαταλείφθηκε (με εκατοντάδες ημιτελή έργα και εκατομμύρια δολάρια πεταμένα) για να καταγραφεί στην ιστορία ως Garriso Fiasko!

Την πιο πρόσφατη ανατροπή προκάλεσε προ καιρού, ο πρωθυπουργός της Ισπανίας Χοσέ Λουίς Ροντρίγκες Θαπατέρο. Από τις πρώτες του αποφάσεις υπήρξε η ακύρωση των έργων εκτροπής του ποταμού Έβρο (Ebro), τα οποία προωθούσε επίμονα η προηγούμενη κυβέρνηση. Η εκτροπή του ποταμού περιλαμβανόταν στο Εθνικό Σχέδιο Υδάτων που εκπόνησε η προηγούμενη ισπανική κυβέρνηση, και είχε ως στόχο την αλλαγή κατεύθυνσης του ποταμού ή για την ακρίβεια ενός εκατομμυρίου κυβικών μέτρων από τα νερά του, προς τα νοτιοανατολικά, προκειμένου να αρδευτεί η επαπειλούμενη επίσης με ερήμωση περιοχή της Βαλένθια. Το σχέδιο εκτροπής, μάλιστα, είχε προκαλέσει την έντονη σύγκρουση μεταξύ των αρχών από τις περιοχές εκτροπής με τους ομολόγους τους στις περιοχές όπου θα κατέληγε η εκτροπή, αυξάνοντας έτσι δραματικά τις ομοιότητες του Έβρο με τον δικό μας Αχελώο.

6. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Η έλλειψη νερού στη Θεσσαλία είναι δεδομένη κι είναι αποτέλεσμα της κακής διαχείρισης των επιφανειακών νερών. Όμως η εκτροπή του Αχελώου είναι η μόνη λύση; Ο Αρμόδιος Επίτροπος της ΕΕ κ. Μπαρνιέ αναφέρει ότι το επιχειρησιακό περιφερειακό πρόγραμμα της Θεσσαλίας για τη περίοδο 2000-2006 προβλέπει την υλοποίηση εργασιών αναδασμού σε

έκταση 4.100 εκταρίων περίπου, ενώ στο πλαίσιο της αξιοποίησης των υδάτων επιφανείας προβλέπεται η ολοκλήρωση και αξιοποίηση των φραγμάτων Αγιονέρι, Παναγιώτικο, της Σήραγγας του Σμοκόβου και η αποκατάσταση της πρώην λίμνης Κάρλας στη Θεσσαλία.

Αναμφίβολα υπάρχουν ήπιες και μακρόπνοες λύσεις στο παραπάνω πρόβλημα. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω:

- Να γίνει ολοκληρωμένη υδρογεωλογική μελέτη κι εκτίμηση υδατικών αναγκών, προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις της νέας ΚΑΠ .
- Να γίνει η ολοκλήρωση μικρών αρδευτικών.
- Να προωθηθούν νέες μέθοδοι εξοικονόμησης νερού άρδευσης
- Να γίνεται τιμολόγηση της κατανάλωσης νερού με έμφαση στους «σπάταλους».
- Να γίνεται έλεγχος στην κατάχρηση αγροχημικών και προώθηση βιολογικής γεωργίας.
- Να γίνει η πάταξη των περίπου 20.000 παράνομων γεωτρήσεων που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Θεσσαλία.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από το 1985 μέχρι σήμερα έχουν γίνει εργασίες σε διάφορα τμήματα του ποταμού κι έχουν ήδη δαπανηθεί περισσότερα από 96 δις. δραχμές. Έχουν ολοκληρωθεί τα παρακάτω έργα ή τμήματα έργων:

- Στο υδροηλεκτρικό έργο της Μεσοχώρας
Α. το φράγμα της Μεσοχώρας.
Β. η σήραγγα προσαγωγής μήκους 8 χλμ.
Γ. ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός της Γλύστρας , συνολικού κόστους 70 δις δρχ.
- Στο φράγμα της Συκιάς έχουν ολοκληρωθεί έργα ύψους 12 δις δρχ κι απομένει το 70 % του έργου.
- Στη σήραγγα εκτροπής έχουν γίνει έργα ύψους 14 δις δρχ. , δηλαδή έχουν διανοιχθεί περίπου 9,0 χλμ. κι απομένουν περίπου 5,5 χλμ. και κατασκευάστηκε το φρέαρ θυροφραγμάτων.

Από τα παραπάνω έργα κανένα δεν λειτουργεί, παρά μόνο έχουν επιφέρει σημαντικές αλλοιώσεις στην περιοχή. Το τεράστιο φράγμα της Μεσοχώρας η κατασκευή του οποίου έχει πρακτικά περατωθεί , διακόπτει τη φυσική ροή του ποταμού. Από το σημείο αυτό έως τη Συκιά, όπου θα κατασκευαστεί το φράγμα και η σήραγγα εκτροπής, η κοιλάδα έχει κυριολεκτικά παραμορφωθεί από τις χωματουργικές εργασίες, τη διάνοιξη εργοταξιακών δρόμων, τις κατολισθήσεις, την αποψίλωση και την διάβρωση των πρηνών.

Δείκτη για την καλή κατάσταση του περιβάλλοντος πριν την έναρξη των έργων εκτροπής αποτελούσε η ύπαρξη στην περιοχή μεγάλων θηλαστικών που έχουν εξαφανιστεί σε άλλες περιοχές της Ελλάδας και της Ευρώπης, όπως ο λύκος, το ζαρκάδι, ο αγριόγατος, η βίδα και η αρκούδα...

« Οι αρκούδες που γύρισαν το ποτάμι πίσω»

Γιάννης Ταμπάκης, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Παράξενα πράγματα συμβαίνουν τον τελευταίο καιρό στο δάσος. Τα δέντρα ξεραίνονται. Ο ποταμός Αλεχώς αλλάζει πορεία. Οι χείμαρροι στερεύουν.

Η Αρκτούρα μελαγχολεί, αρρωσταίνει βαριά και κινδυνεύει να χάσει το αρκουδάκι που έχει στην κοιλιά της. Ο αρκούδος Ηρακλής και όλοι στην οικογένεια του φορούν ωτασπίδες.

Η Μαριγώ, η αλεπού γιατρός-κομπογιαννίσσα, προσπαθεί να προσαρμοστεί στις εξελίξεις, κάνοντας το όνομά της Μαριλού για ν' ακούγεται πιο μοντέρνο.

Ποια σχέση μπορεί να έχουν όλα αυτά με τις μπουλτόζες που, καταμεσής στο δάσος, στρώνουν δρόμο σε αυτοκίνητα, κυνηγούς και τουρίστες.

Ο Αρκτούρος, με τη βοήθεια ενός ανθρωπογιατρού, ανακαλύπτει το πρόβλημα και καλείται να το αντιμετωπίσει.

Άραγε, μπορεί το ποτάμι να γυρίσει πίσω και να διασώσει ό,τι απόμεινε από την άγρια ζωή;

Νοέμβριος 2005

Η ομάδα εργασίας του Π. Τ. ΤΕΕ Νομού Αιτωλοακαρνανίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- I. Απόφαση Υπ' αριθμ. 1688/2005 της Ολομέλειας του Σ. τ. Ε.
- II. το αλφαβητάρι μιας εκτροπής εφημερ. Ελευθεροτυπία, 12-04-2005
- III. Ομόφωνο Ψήφισμα του Περιφερειακού Συμβουλίου κατά της Εκτροπής του Αχελώου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Το αλφαβητάρι μιας εκτροπής

Αχελώος: Από Θεού άρξαστε... Και ο Αχελώος λατρευόταν ως ποταμός-θεός από τους αρχαίους Έλληνες. Ο Ηρακλής όμως νίκησε τον Αχελώο στην πάλη και κέρδισε τη Δηϊάνειρα και το κέρασ της Αμάλθειας, σύμβολο αφθονίας. Αργότερα, η Δηϊάνειρα έστειλε στον Ηρακλή τον θανάσιμο δηλητηριώδη μανδύα...

Βουλή: «Θέατρο» εξελίξεων γύρω από την εκτροπή. Ο Αχελώος δρόσισε τις προγραμματικές δηλώσεις πολλών νέων κυβερνήσεων. Άλλοτε γέννησε εφιάλτες στον ύπνο των υπουργών που έπρεπε να απαντήσουν σε επερωτήσεις και να εξηγήσουν γιατί δεν προχωρούν ή και γιατί προχωρούν τα έργα. Κι άλλοτε φούντωσε τις φλόγες των εσωκομματικών συγκρούσεων.

Γεωργία: Δεν πρόκειται για τη Μαστροκώστα (αν και εκείνη κατάγεται από την Αιτωλοακαρνανία). Είναι ο πρωτογενής κλάδος της οικονομίας που κυριαρχεί στον θεσσαλικό κάμπο. Έτσι όπως αναπτύσσεται, απαιτεί ολοένα περισσότερο νερό και λιπάσματα.

ΔΕΗ: Μια από τις γνωστές «κρατικές χρηματομηχανές» (αλλιώς «παχιές αγελάδες» όπως ΟΤΕ, ΟΠΑΠ κ.λπ.) που αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν μεγάλα σχέδια με μοναδικό κριτήριο ότι διαθέτουν κεφάλαια. Για την εκτροπή έχει επενδύσει από το 1986 145 δισ. δραχμές κι έχει αναλάβει να πληρώσει άλλα 70 δισ. χωρίς να έχει εισπράξει δεκάρα.

ΕΟΚ: Αυτό το όνομα είχε η Ευρωπαϊκή Ένωση όταν της ζητούσαμε να μας επιδοτήσει για να κατασκευάσουμε τα έργα της εκτροπής. Κάποιοι μάλιστα προσδοκούσαν επιδότηση 50-60%. Έως τώρα, μόνον από τα ΜΟΠ (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα) της δεκαετίας '80 περίσσεψαν κάτι ψιλά.

Ζημιές: Μεγάλες και ανεπίστρεπτες, σύμφωνα με τις οικολογικές οργανώσεις για την παραποτάμια χλωρίδα και πανίδα του Αχελώου και των εκβολών του, για την ελληνική ιστορία από τον κατακλυσμό περιοχών με σημαντικά μνημεία, για την προσωπική ζωή και περιουσία των κατοίκων της Μεσοχώρας, που βυθίζεται.

Ήπια εκτροπή ή «οικολογική»: Έτσι ονομάζεται το σχέδιο μετά το 1995, επειδή η τότε κυβέρνηση, μετά τις αποφάσεις του ΣΤΕ και τις κινητοποιήσεις, αποφάσισε να εκτραπούν μικρότερες ποσότητες υδάτων, δηλαδή έως 600 εκατ. κυβικά μέτρα και να γίνουν λιγότερα έργα.

Θεσσαλία: Η αλλιώς η... μελλοντική Σαχάρα. Σύμφωνα με τους υπέρμαχους της εκτροπής, εάν δεν πέσουν τα νερά του Αχελώου, ο κάμπος θα στεγνώσει σύντομα εντελώς. Οι αντίπαλοι θυμίζουν ότι συχνά συμβαίνουν και πλημμύρες στην περιοχή.

Ι: Το γράμμα αυτό πρωταγωνίστησε σε ένα από τα ευφυολογήματα του παρελθόντος, βάσει του οποίου ο Αχελώος δεν έχει Δέλτα αλλά Ιώτα. Αυτό, διότι οι υπέρμαχοι της εκτροπής υποστήριζαν πως ο Αχελώος δεν σχηματίζει «δέλτα» με σημαντικούς υδροβιότοπους, αλλά εκβάλλει απλώς στη θάλασσα.

Καρακαμπίλα: Ακούσαμε τη λέξη στα ορεινά. Περιγράφει, μάλλον με υποτιμητική διάθεση, την κατάσταση που δημιουργεί στον κάμπο η υπερβολική ζέση του καλοκαιριού.

Λάρισα: Κέντρο του κάμπου, πατρίδα του νυν υπουργού ΠΕΧΩΔΕ Γ. Σουφλιά. Ένα πέρασμα

από εδώ ήταν αρκετό για να θυμηθεί κάθε πολιτικός την εκτροπή του Αχελώου. Γενιές ολόκληρες αγροτών και πολιτικών μεγάλωσαν με το... όραμα.

Μαϊάνδροι: Τους σχηματίζει ο Αχελώος στην περιοχή των έργων της εκτροπής, στρίβοντας μια δεξιά, μια αριστερά, σαν να προσπαθεί κάτι να αποφύγει. Τυχερός όποιος προλάβει να τους δει πριν χαθούν στον βυθό της τεχνητής λίμνης.

Νερό: Κύριο συστατικό της ζωής παγκοσμίως. Ζητούμενο κυρίως σε χώρες με ξηρό κλίμα, όπως η Ελλάδα. Κρατούμενο σε φράγματα συμβάλλει εδώ και δεκαετίες στην ανάπτυξη. Αντλούμενο ανεξέλεγκτα από το υπέδαφος υπονομεύει το μέλλον.

Ξανθόπουλος: Όχι ο Νίκος, το «παιδί του λαού», αλλά ο Θεμιστοκλής, νυν υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ. Το 1991, ως διοικητής της ΔΕΗ, ζήτησε από την κυβέρνηση Μητσοτάκη αποζημίωση 145 δις, λόγω μείωσης παραγωγής στα άλλο φράγματα του Αχελώου. Για τη διαρροή της επιστολής είχε κατηγορηθεί η τότε επίτροπος Βάσω Παπανδρέου, που αργότερα έγινε υπουργός ΠΕΧΩΔΕ και υποσχέθηκε προώθηση του έργου.

Οικόπεδα: Τεμάχια γης που παίρνουν ή χάνουν αξία ανάλογα με τον περιβάλλοντα χώρο. Υπό μία έννοια, επιχειρείται η οικοπεδοποίηση και του Αχελώου, όταν αρμόδιοι φορείς λένε ότι με την εκτροπή ο κάμπος θα απορροφήσει τα νερά που παράγονται στο θεσσαλικό κομμάτι του ποταμού.

Πλαστήρας Νικόλαος: Ιστορική φυσιογνωμία, που μεταξύ άλλων συνέλαβε και προώθησε την ιδέα κατασκευής φράγματος και τεχνητής λίμνης στον νομό Καρδίτσας. Η τουριστική αξιοποίησή της αποτελεί φωτεινό παράδειγμα για τους υπέρμαχους της εκτροπής και των φραγμάτων που προϋποθέτει.

Ροή: Όταν αφορά κονδύλια, ζητούμε να είναι ανεμπόδιστη. Εάν αφορά νερά, μπορεί να τη διακόπτουμε ή να την αλλάζουμε κατά το δοκούν.

Σουφλιάς Γεώργιος: Ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ που διατρανώνει με κάθε ευκαιρία ότι θέλει να δώσει τα νερά του Αχελώου στον κάμπο που διψάει, αλλά θα σεβαστεί και τις υποδείξεις του Συμβουλίου Επικρατείας.

Τουρισμός: Η ανάπτυξή του στις τεχνητές λίμνες είναι κεντρικό επιχείρημα όσων λένε ότι τα φράγματα σε Μεσοχώρα και Συκιά θα φέρουν πολλαπλά οφέλη. Όμως, ο τουρισμός δεν έσπευσε στις άλλες λίμνες του Αχελώου (Κρεμαστά, Καστράκι, Στράτου).

Υπεράντληση: Αγαπημένο σπορ των καλλιεργητών που ανοίγουν ανεξέλεγκτα πηγάδια σε πολλές περιοχές της Ελλάδας. Η εύκολη λύση για την αύξηση των καλλιεργειών, όταν η Πολιτεία δεν προωθεί μέτρα για μη υδροχαρείς καλλιέργειες και μικρά φράγματα συγκέντρωσης των υδάτων από χειμάρρους και μικρά ποτάμια.

Φτωχοί και πλούσιοι: Εμείς και αυτοί ή και αντίστροφα. Σύνηθες επιχείρημα στη διαμάχη ανάμεσα σε Θεσσαλούς και Αιτωλοακαρνάνες για τα νερά του Αχελώου. Πλουσιότερη η Αιτωλοακαρνανία σε νερά, αλλά φτωχότερη σε κατά κεφαλήν εισόδημα.

Χaos με τις μελέτες, τα έργα και τους αριθμούς. Είναι τόσα πολλά στην πολύχρονη διαδικασία «ωρίμανσης» των έργων της εκτροπής, που κανείς μπορεί να χρησιμοποιήσει όποια θέλει.

Ψάρια, πουλιά και θηλαστικά: Ανήκει και σε αυτά ο Αχελώος. Εκατοντάδες είδη ζουν μέσα και γύρω από το ποτάμι και προστατεύονται (θεωρητικώς) από διεθνείς συνθήκες. Απειλούνται λόγω εκτροπής από τη διάβρωση των εδαφών, το κλείσιμο των περασμάτων, την υπαλμύρωση των νερών, τη ρύπανση. Ακόμη και χωρίς εκτροπή, βέβαια, κινδυνεύουν από τα

σκουπίδια που πετιούνται ανεξέλεγκτα σε πολλές περιοχές.

Ωρολογιακή βόμβα: Είναι σύμφωνα με πολλούς αναλυτές το πρόβλημα της διαχείρισης των υδάτων διεθνώς. Ο χρόνος κυλά, η ώρα μηδέν πλησιάζει και μόνη σωτηρία είναι οι συνδυασμένες κινήσεις, με στόχο την καλύτερη διαχείριση χωρίς τοπικισμούς και μικροσκοπιμότητες.

Ελευθεροτυπία 12-04-2005

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Ομόφωνο Ψήφισμα του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Ελλάδας κατά της Εκτροπής του Αχελώου.

ΨΗΦΙΣΜΑ

«Το Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Ελλάδας συνεδρίασε σήμερα 29 Σεπτεμβρίου 2005 και αποφάσισε να ζητήσει από τον Πρωθυπουργό και την Ελληνική Κυβέρνηση να υλοποιήσει άμεσα τις αποφάσεις 1688, 1689/2005 του Συμβουλίου της Επικρατείας, να σταματήσει **ΑΜΕΣΩΣ** το έργο της **Εκτροπής του Αχελώου**, να σταματήσει **ΑΜΕΣΩΣ** την Εκτροπή της λογικής.

Γιατί είναι:

- **Εκτροπή της λογικής** η κατασκευή ενός τέτοιου έργου και μάλιστα σήμερα ύστερα από χρόνους παγκόσμιας εμπειρίας από τις τεράστιες οικολογικές συνέπειες των εκτροπών ανά την υφήλιο.
- **Εκτροπή της λογικής** η κατασκευή ενός έργου συνολικού κόστους 4 δις ευρώ, αποκλειστικά και μόνο από εθνικούς Πόρους, λόγω της μη χρηματοδότησής του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Εκτροπή της λογικής** η κατασκευή ενός έργου μη ανταποδοτικού, τόσο όσον αφορά το κόστος της κατασκευής, όσο και το κόστος της λειτουργίας του.
- **Εκτροπή της λογικής** η κατασκευή ενός τέτοιου έργου χωρίς να υπάρχει Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης του υδάτινου δυναμικού της χώρας.
- **Εκτροπή της λογικής** η κατασκευή ενός τέτοιου έργου που θα προκαλέσει τεράστια οικολογική καταστροφή σε όλο το ευαίσθητο οικοσύστημα των λιμνών και λιμνοθαλασσών της Αιτωλ/νίας, που μάλιστα προστατεύονται από τις διεθνείς συνθήκες RAMSAR και NATURA.
- **Εκτροπή της λογικής** η εκτροπή ενός ποταμού όταν δεν αξιοποιούνται τα 10 δις κυβικά νερό από βροχοπτώσεις ετησίως που δέχεται η Θεσσαλία, με την κατασκευή μικρών φραγμάτων στην περιοχή.

Αποτελεί **Π Ρ Ο Κ Λ Η Σ Η** για τον Ελληνικό λαό, τις άλλες φτωχές Περιφέρειες της Ελλάδας, η κατασκευή αυτού του παράλογου έργου, σε αντίθεση με την εθνική όσο και την κοινοτική προσπάθεια σύγκλισης των περιφερειών και άρσης των ανισοτήτων».

